

Τι είναι η ανάγνωση; - Γιατί τα παιδιά μας δεν διαβάζουν;

Το σημερινό παιδί μεγαλώνει μέσα σε ένα κόσμο που αντιστρατεύεται την ισόρροπη ανάπτυξή του. Όλες του οι αισθήσεις βομβαρδίζονται συνέχεια από ερεθίσματα που δεν μπορεί ούτε να τα αφομοιώσει ούτε να τα αξιολογήσει. Το ομαδικό παιχνίδι, για τα περισσότερα παιδιά, έχει ελαχιστοποιηθεί. Η κοινωνική επαφή έχει περιοριστεί και οι οικογενειακές σχέσεις έχουν χαλαρώσει.

Το ίδιο το παιδί αντιμετωπίζεται από την οικονομία και άμεσα και έμμεσα ως καταναλωτής. Ας σκεφτούμε και την καθημερινή γλωσσική διαστροφή μέσα από την τηλεόραση, με διαφημίσεις όπου τα ρούχα γίνονται «πιο λευκά απ' τα λευκά», φεύγει η «δυνατή» βρωμιά, καθαρίζονται οι «σωματικοί» λεκέδες, οι οδοντόπαστες δίνουν «σεξ-απίλ», τα χέρια «λατρεύονται» όταν τα «περιποιούμαστε» με κάποια κρέμα κλπ.

Το βιβλίο έχει απομείνει το μόνο μέσο, με απεριόριστες δυνατότητες, για την πνευματική ανάπτυξη, τη γλωσσική καλλιέργεια και την ψυχική ισορροπία του παιδιού. Αλλά τα παιδιά μας δεν διαβάζουν. Γιατί;

Πρώτα απ' όλα γιατί **δεν ξέρουν να διαβάζουν** – δεν ξέρουν πραγματική ανάγνωση. Το διάβασμα φαίνεται κάτι απλό και αυτονόητο. Νομίζουμε πως, αν το παιδί μάθει να ξεχωρίζει τα γράμματα του αλφάβητου και αποστηθίσει τους ήχους που δημιουργούν οι διάφοροι συνδυασμοί τους, η δεξιότητα της ανάγνωσης έχει κατακτηθεί. Από κει και ύστερα απαιτείται απλώς η εξάσκηση (διάβασμα μερικών μικρών κειμένων) για να αυξηθεί η ταχύτητα της ανάγνωσης.

Αλλά η ανάγνωση δεν είναι μια απλή διαδικασία αποκρυπτογράφησης των γραπτών συμβόλων (δηλαδή των γραμμάτων και των συνδυασμών τους) και μετατροπής τους σε ήχους. Είναι μια πολύπλοκη νοητική διεργασία που μετατρέπει **ταυτόχρονα** τους ήχους σε εικόνες αντικειμένων και έννοιες. Δηλαδή, όταν διαβάζουμε, στο μυαλό μας δημιουργούνται εικόνες και έννοιες που τροποποιούνται και αναπροσαρμόζονται με βάση τις πληροφορίες που παίρνουμε συνεχώς μέσα από το κείμενο.

Δεν αρκεί να αποκωδικοποιούμε τα γράμματα και τους συνδυασμούς τους για τη μετατροπή τους σε ήχους. Πρέπει **ταυτόχρονα** να μετατρέπουμε τους ήχους (πραγματικούς ή νοητούς στην περίπτωση που διαβάζουμε «από μέσα μας») σε εικόνες αντικειμένων και έννοιες. Όταν αυτή η διπλή διαδικασία κατακτηθεί, τότε μόνο μπορούμε να πούμε ότι το παιδί ξέρει να διαβάζει.

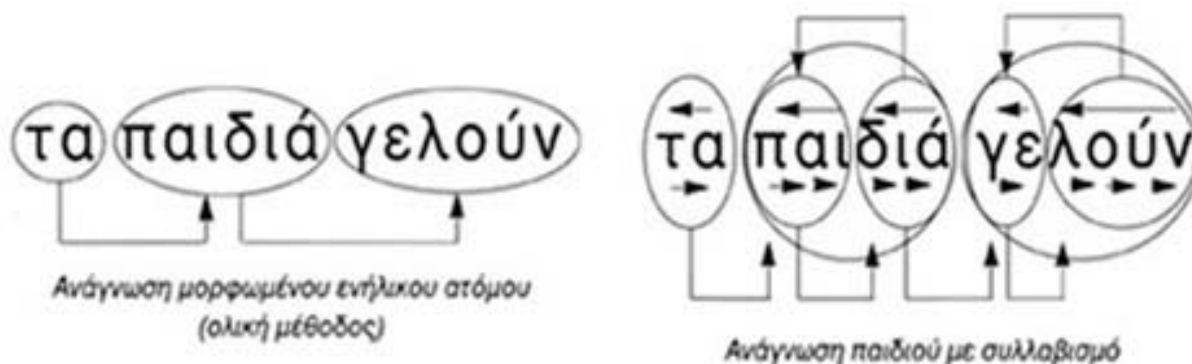
Είναι πολύ εύκολο να διαπιστώσουμε οποιαδήποτε στιγμή αν ένα παιδί έχει μάθει ή όχι να διαβάζει, κάνοντας το ακόλουθο απλό τεστ: Δίνουμε στο παιδί να διαβάσει (για πρώτη φορά) μια πρόταση λίγο μεγαλύτερη από μία αράδα ενός παιδικού βιβλίου. Η πρόταση αυτή θα πρέπει να καταλήγει σε ερωτηματικό.

Αν το παιδί ξεκινήσει να διαβάζει την πρόταση δίνοντας στη φωνή του, από την αρχή, ερωτηματική χροιά (σαν να έχει «δει» το ερωτηματικό πριν αρχίσει να διαβάζει την πρόταση), τότε ξέρει πια να διαβάζει, δηλαδή **να διαβάζει και να καταλαβαίνει αυτά που διαβάζει**.

Αν, όμως, το παιδί δώσει ερωτηματική χροιά στη φωνή του όταν φτάσει στην τελευταία λέξη της πρότασης ή (ακόμα χειρότερα) στην τελευταία συλλαβή της τελευταίας λέξης, τότε δεν έχει μάθει ακόμα να διαβάζει, δηλαδή **δεν καταλαβαίνει αυτά που εμφανίζεται να διαβάζει**. Γιατί, λοιπόν, να του αρέσει το διάβασμα; Κι αυτό μπορεί να κρατήσει χρόνια...

Οι δάσκαλοι γνωρίζοντας αυτό το πρόβλημα βάζουν δυο-τρία παιδιά να διαβάσουν διαδοχικά φωναχτά το ίδιο κείμενο, ώστε οι άλλοι μαθητές να καταλάβουν το κείμενο με τη βοήθεια της ακοής.

Η αιτία αυτού του τεράστιου προβλήματος (που οδηγεί στην απόθεση του διαβάσματος) είναι η εκμάθηση της ανάγνωσης με τη μέθοδο του συλλαβισμού (με τον παραπλανητικό όρο «αναλυτικoσυνθετική» μέθοδος) που επιβλήθηκε **υποχρεωτικά** στα ελληνικά σχολεία από τη δεκαετία του '80.

Σκεφτείτε κάτι απλό: Φαντάζεστε πως στις ΗΠΑ, τη Μεγ. Βρετανία, την Αυστραλία, την Ιαπωνία, την Κίνα κλπ. μπορεί να διδαχτεί η ανάγνωση με συλλαβισμό; Εκεί πώς μαθαίνουν, άραγε, τα παιδιά να διαβάζουν;

What is this?

This cat has a nice mouth.

永恒的爱

(αιώνια αγάπη)

Μπορείτε να διαβάσετε γράμμα-γράμμα και να συλλαβίζετε αυτές τις αγγλικές λέξεις; Να μη σας κουράζω με τα κινέζικα...

Και μη χαρακτηρίζετε εύκολα τα παιδιά με τη δικαιολογία της «δυσλεξίας» (που χρησιμοποιείται σαν πασπαρτού). Σκεφτείτε μήπως απλώς φταίει η εκπαίδευσή τους.

Μια αποτελεσματική και εφικτή αντιμετώπιση του προβλήματος

Έχει επανειλημμένα αποδειχθεί πειραματικά πως τα παιδιά ηλικίας 5 ως 6 χρόνων ανταποκρίνονται πολύ ικανοποιητικά –και μάλιστα με ευχαρίστηση– σε παιχνίδια με κάρτες, όπως αυτές, που πρέπει να τις αντιστοιχίζουν, «φωτογραφίζοντας» στο μυαλό τους τις διάφορες λέξεις. Ξεκινώντας από τρεις εικόνες και τρεις λέξεις, προσθέτουμε και άλλες (σταδιακά) όταν βλέπουμε πως τα παιδιά πετυχαίνουν πια τη σωστή αντιστοίχιση. Χωρίς, φυσικά, να βιαζόμαστε (πέντε – δέκα λεπτά την ημέρα).

Μπορεί, λοιπόν, αυτή η προετοιμασία για την κατάκτηση της ανάγνωσης να γίνεται στη διάρκεια της τελευταίας χρονιάς του **Νηπιαγωγείου** χωρίς καμιά απολύτως αναφορά σε γράμματα και συλλαβές – μια λέξη είναι μια εικόνα όπως η εικόνα του αντικειμένου που αυτή η λέξη εκφράζει.

Έτσι τα παιδιά όταν πάνε στην Α δημοτικού θα έχουν ήδη συνηθίσει να κοιτούν τις λέξεις ολόκληρες χωρίς να παρασύρονται στον συλλαβισμό. Με αυτόν τον τρόπο ο δάσκαλος της Α δημοτικού θα μπορεί να εφαρμόσει εκείνον τον τρόπο που ο ίδιος θεωρεί καλύτερο για τη διδασκαλία του με μόνο στόχο την κατάκτηση της

αναγνωστικής ικανότητας των μαθητών στη διάρκεια αυτής της τάξης. Και δεν θα δημιουργηθεί καμιά αναστάτωση των εκπαιδευτικών της Α δημοτικού.

Τάσος Ανθουλιάς

Ιστοσελίδα: <https://www.helidoni.info/>

